

գրել տեղեկութիւններ ինչպէս զանազան զօրախմբերի, թէ պատժական և թէ ուրիշների մասին, որոնք ուղարկուած են բարձր իշխանութեան կարգադրութեամբ, նոյնպէս և այդ զօրախմբերի հետ ուղարկուող վարչական պաշտօնեաների գործողութիւնների մասին, մինչև որ տեղեկութիւններ լոյս կը տեսնեն մամուլի պաշտօնական օրգաններում, ինչպէս օրինակ. «ПРАВЫЕ ВѢСТНИКЪ»-ում, «РУССКИЙ ИНВАЛИДЪ»-ի մէջ, կամ «Кавказъ» թերթի պաշտօնական բաժնում:

Միևնոյն ժամանակ անհրաժեշտ եմ համարում նորից կրկնել իմ պահանջը, որ խմբագիրները աւելի ուշագիւր վերաբերուեն իրանց խմբագրութեամբ լոյս տեսնող թերթերում զանազան լուրեր տպագրելու ժամանակ, որովհետև լուրերը ստուգելիս այդպիսիները համարեա սուտ են դուրս գալիս, գրգռում են հասարակութիւնը և խախտում հաւատը դէպի տպագրական խօսքը: Այն պարբերական թերթերը, որոնց ես կը նկատեմ, որ չեն ցանկանում ենթարկուել իմ այս պահանջներին, անմիջապէս կը փակուեն, իսկ նրանց խմբագիրները, օրէնքով ինձ վերապահուած իրաւունքով, կարտաքսուեն իմ իրաւասութեան ներքոյ գրուած դէներալ-նահանգապետութեան սահմաններից:

14 ապրիլի 1906 թ.

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Թիֆլիսի թեմական առաջնորդի անունով ստացուել է Վեհափառ Հայրապետի մարտ 20 թուակիր հետեւեալ կոնդակը.

Տեսնելով դպրոցների համար հաստատուն ծրագրի ու կանոնադրութեան անհրաժեշտ կարիքը՝ որոշեցինք ներկայ տարուայ մայիս ամսին գումարել սը. էջմիածնում մի ժողով թեմակալ առաջնորդներից և Ռուսաստանի մեր վիճակային դպրոցների ուսուցիչներից և հոգաբարձուներից՝ քննելու համար մեր եկեղեցական-ժխական դպրոցների կանոնադրութեան ու ծրագրի այն նախագիծը, որ մշակել է Մեր կողմից կարգուած Թիֆլիզի յանձնաժողովը, որպէսզի քննութիւնից յետոյ Մեր հաւանութեանն ու հաստատութեանը ներկայացնէ իր

եզրակացութիւնը, Բացի զրանից Մեր առանձին հրահանգներէ համաձայն, որ տալու ենք իր ժամանակին՝ խորհրդակցութիւն է կատարուելու մեր թեմական դպրոցներէ և Մայր Աթոռիս Ճեմարանի բարեկարգութեան համար:

Արդ՝ Հայրապետական Մեր այս կոնդակով պատուիրում ենք ձեր գերաշնորհութեանը նախ՝ որ վեր կենաք գաք Մայր Աթոռս ժողովին մասնակցելու. իսկ եթէ անձամբ դալը անհնար լինի՝ արտօնութիւն ենք տալիս՝ ձեր կողմից մի ներկայացուցիչ ուղարկելու. Երկրորդ՝ առաջարկել ներսիսեան թեմական դպրանոցի ուսուցչական և հոգաբարձական խորհուրդներին նոյն դպրոցի համար ծրագրի ու կանոնադրութեան մի նախագիծ կազմել և իրանց ներկայացուցիչների ձեռքով հասցնել Էջմիածնի կարգադրիչ յանձնաժողովին: Երրորդ՝ ընտրել տալ ուսուցչական և հոգաբարձական մարմինների առանձին-առանձին ներկայացուցիչներ այս կերպով:

ա) Ներսիսեան թեմական դպրոցից երկու ուսուցիչ ու մի հոգաբարձու:

բ) Թիֆլիզ քաղաքի եկեղեցական ծխական ուսումնարաններից երկու ուսուցիչ և երկու հոգաբարձու:

գ) Սղիսի, Թելաւի և Զաքարթալի գործակալութիւնների եկեղ. ծխ. ուսումնարաններից մի ուսուցիչ:

դ) Գորու փոխանորդութեան եկեղ. ծխակ. ուսումնարաններից մի ուսուցիչ:

ե) Բաթում քաղաքի և Արտուինի գործակալութեան եկեղ. ծխակ. ուսումնարաններից մի ուսուցիչ և մի հոգաբարձու:

զ) Ախալցխա քաղաքի եկեղ. ծխակ. ուսումնարաններից մի ուսուցիչ և մի հոգաբարձու:

է) Ախալքալաք քաղաքի և գաւառի եկեղ. ծխակ. ուսումնարաններից մի ուսուցիչ:

ը) Գանձակի 3-փոխանորդութիւնից մի հոգաբարձու, և

թ) Շամշադնի, Ղազարի, Բօրչալուի և Լօռու գործակալութիւնների եկեղ.-ծխակ. ուսումնարաններից մի ուսուցիչ:

Այս բոլոր պատգամաւորները գումարուելու են Էջմիածին մայիսի 7-ին, որոնց ճանապարհածախսը հոգալու են դպրոցները:

Ժողովի խորհրդակցութեան սկիզբը նշանակեցինք մայիսի 7-ին և նրա վախճանը նոյն ամսի 20-ին:

Բացի այդ տեղեկացում ենք ձերդ գերաշնորհութեան, որ կարևոր նախապատրաստութիւնների համար Մեր կոնդակով մի կարգադրիչ յանձնաժողով ենք կարգել Մայր Աթոռում աէլը
Լումայ

Նահապետ եպիսկոպոսի նախապահութեամբ և սուրբ էջմիածնի Ճեմարանի մասնագիտական բաժնի ուսուցիչների անդամակցութեամբ:

Եւ Մենք աղօթքներ ենք վերառաքում առ բարձրեալն Աստուած, որ պահէ ամենքին միակամ սիրով այս մեծ գործում, պարգևելով ոյժ և կարողութիւն կոչեալներին՝ լաջողութեամբ գլուխ հանելու Մեր, Ազգիս և Եկեղեցու ակնկալութիւնը, որ է հայ մանուկների հարազատ կրթութիւնն ու լուսաւորութիւնը:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Կովկասի մայրաքաղաք Թիֆլիսում համալսարան կամ մի այլ բարձրագոյն դպրոց ունենալու խնդիրը շատ վաղուց է հրապարակ եկել մեզանում, մի քանի անգամ արժարժուելու մշակուել է, բայց միշտ արգելքների հանդիպելով կառավարութիւնից մնացել է անիրագործելի: Այժմ հանգամանքները փոխուելով՝ կառավարութեան բարձրագոյն ներկայացուցիչը Կովկասում փոխարքան ինքն է խնդիր յարուցանում այդ մասին՝ ուղարկելով քաղաքագլխի պաշտօնակատարին հետևեալ գրութիւնը.

Հիշութեան հարստութիւններով օժտուած Կովկասեան երկիրը, իր արդիւնաբերութիւնը զարգացնելու համար վաղուց կարիք է զգում բարձրագոյն տեխնիքական մի ուսումնարանի: Մի այդպիսի դպրոց հիմնելու միտքը Թիֆլիսում ծագել է դեռ ևս 1890-ական թուականներին և այդ հարցը եւժանդով պաշտպանում էր Թիֆլիսի քաղաքային հասարակական վարչութիւնը, որը քանիցս անգամ միջնորդութիւն է արուցել յիշեալ քաղաքում պօլիտեխնիքական ինստիտուտ հիմնելու յգլխաւորապէս և լեռնագործական բաժանմունքներով: Այդ առիթով 1898 թուին քաղաքային դուման յատկացրել էր 100-000 ռուբլի միանուագ և 30,000 ռուբլի տարեկան, միևնոյն ժամանակ խոստանալով յատկացնել ձրի 200 դեսետին քաղաքային գետիններից:

Բացի դրանից, Թիֆլիսի քաղաքային դումայի 1897 թուի հրաւերով, զանազան քաղաքային հասարակական հիմնարկութիւններ, արդիւնաբերական ընկերութիւններ և առանձին անհատներ պատրաստակամութիւն են յայտնել նուիրել Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումին միանուագ 27,000 և տարեկան 20,000 ռուբլի: Վերջապէս 1903 թուին Ա. Դ. Մանթաշեանը ցանկութիւն է յայտնել իր վրայ վերցնելու պօլիտեխնիքական ինստիտուտի